

అరణ్యపర్వము - జ్ఞానప్రథము

విఘ్నేశ్వర ధ్యానమ్

నమస్తే గణనాథాయ గణానాం పతయే నమః ।
భక్తిప్రియాయ దేవేశ భక్తేభ్యః సుఖదాయక ॥

శ్రీనివాస ధ్యానమ్

అనన్తవేదసంవేద్యం నిర్దోషం గుణసాగరమ్ ।
అతీన్ద్రియం నిత్యముక్తం శ్రీనివాసం భజేనిశమ్ ॥

శ్రీకృష్ణ ధ్యానమ్

వందే నవఘనశ్యామం పీతకాశేయవాససమ్ ।
సానన్దం సున్దరం శుద్ధం శ్రీకృష్ణం ప్రకృతేః పరమ్ ॥

వ్యాస ధ్యానమ్

వేదవ్యాసం స్వాత్మరూపం సత్యసన్దం పరాయణమ్ ।
శాన్తం జితేన్ద్రియక్రోధం సశిష్యం ప్రణమామ్యహమ్ ॥

అథ సంకల్పః

శ్రీమదాదివరాహక్షేత్రే, విరాజమానస్య, జగద్రక్షణార్థమవతీర్ణస్య, శ్రీమదఖి-
లాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకస్య, శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామినః,
పరిపూర్ణానుగ్రహేణ, సర్వేషాం, భక్తజనానామ్, ఆధివ్యాధినివృత్తిద్వారా,
ఆయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థం, సర్వారిష్టనివృత్తిద్వారా సకలశ్రేయోఽ-
భివృద్ధ్యర్థం, ధర్మార్థకామమోక్షాఖ్య, చతుర్విధ, పురుషార్థసిద్ధ్యర్థం,
సమస్తపాపక్షయార్థం, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం శ్రీమన్మహాభారతే, వనపర్వణి,
యథాశక్తి, పంచాశీతితమోధ్యాయాంతర్గత, శ్లోకపారాయణం,
ఆచార్యముఖేన కరిష్యామహే.

శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మణీ నమః

అథ సంచాశీతితమోఽధ్యాయః

పులస్త్య ఉవాచ

- కురుక్షేత్రసమా గంగా యత్ర తత్రావగాహితా ।
విశేషో వై కనఖలే ప్రయాగే పరమం మహత్ ॥ 85-88॥
- యద్యకార్యశతం కృత్వా కృతంగంగావసేచనమ్ ।
సర్వం తత్ తస్య గంగాంభాః దహత్యగ్నిరివేంధనమ్ ॥ 85-89॥
- సర్వం కృతయుగే పుణ్యం త్రేతాయాం పుష్కరం స్మృతమ్ ।
ద్వాపరేఽపి కురుక్షేత్రం గంగా కలియుగే స్మృతా ॥ 85-90॥
- పుష్కరే తు తపస్తప్యేద్ దానం దద్యాన్మహాలయే ।
మలయే త్వగ్నిమారోహేద్ భృగుతుంగే త్వనాశనమ్ ॥ 85-91॥
- పుష్కరే తు కురుక్షేత్రే గంగాయాం మగధేషు చ ।
స్నోత్వా తారయతే జంతుః సప్తసప్తావరాంస్తథా ॥ 85-92॥
- పునాతి కీర్తితా పాపం దృష్టా భద్రం ప్రయచ్ఛతి ।
అవగాథా చ పీతా చ పునాత్యాసప్తమం కులమ్ ॥ 85-93॥
- యావదస్థి మనుష్యస్య గంగాయాః స్పృశతే జలమ్ ।
తావత్ స పురుషో రాజన్ స్వర్గలోకే మహీపతే ॥ 85-94॥
- యథా పుణ్యాని తీర్థాని పుణ్యాన్యాయతనాని చ ।
ఉపాస్య పుణ్యం లబ్ధ్వా చ భవత్యమరలోకభాక్ ॥ 85-95॥
- న గంగాసదృశం తీర్థం న దేవః కేశవాత్ పరః ।
బ్రాహ్మణేభ్యః పరం నాస్తి ఏవమాహ పితామహః ॥ 85-96॥
- యత్ర గంగా మహారాజ స దేశస్తత్ తపోవనమ్ ।
సిద్ధిక్షేత్రం చ తస్మిన్జ్ఞేయం గంగాతీరసమాశ్రితమ్ ॥ 85-97॥

ఇదం సత్యం ద్విజాతీనాం సాధూనామాత్మనోపి చ ।
సుహృదాం చ జపేత్ కర్ణే శిష్యస్యానుగతస్య చ ॥ 85-98॥

ఇదం ధన్యమిదం మేధ్యమ్ ఇదం స్వర్ణమనుత్తమమ్ ।
ఇదం పుణ్యమిదం రమ్యం పావనం ధర్మ్యముత్తమమ్ ॥ 85-99॥

మహర్షీణామిదం గుహ్యం సర్వపాపప్రమోచనమ్ ।
అధీత్య ద్విజమధ్యే చ నిర్మలః స్వర్గమాప్నుయాత్ ॥ 85-100॥

శ్రీమత్ స్వర్ణం తథా పుణ్యం సపత్నశమనం శివమ్ ।
మేధాజననమగ్ర్యం వై తీర్థవంశానుకీర్తనమ్ ॥ 85-101॥

అపుత్రో లభతే పుత్రమధనో ధనమాప్నుయాత్ ।
మహీం విజయతే రాజా వైశ్యో ధనమవాప్నుయాత్ ॥ 85-102॥

శూద్రో యథేస్పితాన్ కామాన్ బ్రాహ్మణః పారగః పఠన్ ।
యశ్చేదం శృణుయాన్నిత్యం తీర్థపుణ్యం నరః శుచిః ॥ 85-103॥

జాతీః స స్మరతే బహ్వీః నాకప్పష్టే చ మోదతే ।
గమ్యాన్యపి చ తీర్థాని కీర్తితాన్యగమాని చ ॥ 85-104॥

మనసా తాని గచ్ఛేత సర్వతీర్థసమీక్షయా ।
ఏతాని వసుభిః సాధ్యైరాదిత్యైర్మరుదశ్విభిః ॥ 85-105॥

ఋషిభిర్దేవకత్పైశ్చ స్నాతాని సుకృతైషిభిః ।
ఏవం త్వమపి కౌరవ్య విధినానేన సువ్రత ॥ 85-106॥

వ్రజ తీర్థాని నియతః పుణ్యం పుణ్యేన వర్ధయన్ ।
భావితైః కరణైః పూర్వమ్ ఆస్తిక్యాఞ్చుతిదర్శనాత్ ॥ 85-107॥

ప్రాప్యంతే తాని తీర్థాని సద్భిః శాస్త్రార్థదర్శిభిః ।
నావ్రతీ నాకృతాత్మా చ నాశుచిర్న చ తస్కరః ॥ 85-108॥

స్నాతి తీర్థేషు కౌరవ్య న చ వక్రమతిర్నరః ।

త్వయా తు సమ్యగ్భుతైన నిత్యం ధర్మార్థదర్శినా ॥ 85-109॥

పితా పితామహశ్చైవ సర్వే చ ప్రపితామహాః ।

పితామహపురోగాశ్చ దేవాః సర్విగణా నృప ॥ 85-110॥

తవ ధర్మేణ ధర్మజ్ఞ నిత్యమేవాభితోషితః ।

అవాప్యసి త్వం లోకాన్ వై వసూనాం వాసవోపమ ।

కీర్తిం చ మహతీం భీష్మ ప్రాప్యసే భువి శాశ్వతీమ్ ॥ 85-111॥

నారద ఉవాచ

ఏవముక్త్యాభ్యనుజ్ఞాయ పులస్త్యో భగవాన్పషిః ।

ప్రీతః ప్రీతేన మనసా తత్రైవాంతరధీయత ॥ 85-112॥

భీష్మశ్చ కురుశార్దూల శాస్త్రతత్త్వార్థదర్శివాన్ ।

పులస్త్యవచనాచ్చైవ పృథివీం పరిచక్రమే ॥ 85-113॥

ఏవమేషా మహాభాగా ప్రతిష్ఠానే ప్రతిష్ఠితా ।

తీర్థయాత్రా మహాపుణ్యా సర్వపాపప్రమోచనీ ॥ 85-114॥

అనేన విధినా యస్తు పృథివీం సంచరిష్యతి ।

అశ్వమేధశతస్యాగ్రం ఫలం ప్రేత్య స భోక్ష్యతి ॥ 85-115॥

తతశ్చాష్టగుణం పార్థ ప్రాప్యసే ధర్మముత్తమమ్ ।

భీష్మః కురూణాం ప్రవరో యథా పూర్వమవాప్తవాన్ ॥ 85-116॥

నేతా చ త్వమృషీన్యస్మాతైన తేఽష్టగుణం ఫలమ్ ।

రక్షో గణవికీర్ణాని తీర్థాన్యేతాని భారత ।

న గతాని మనుష్యేంద్రైః త్వామృతే కురునందన ॥ 85-117॥

ఇదం దేవర్షిచరితం సర్వతీర్థాభిసంవృతమ్ ।

యః పఠేత్ కల్యణుత్థాయ సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ 85-118॥

- ఋషిముఖ్యాః సదా యత్ర వాల్మీకిస్త్యథ కశ్యపః.
ఆత్రేయః కుండజరథో విశ్వామిత్రోఽథ గౌతమః ॥ ॥85-119॥
- అసితో దేవలశ్చైవ మార్కండేయోఽథ గాలవః ।
భరద్వాజో వసిష్ఠశ్చ మునిరుద్దాలకస్తథా ॥ ॥85-120॥
- శౌనకః సహ పుత్రేణ వ్యాసశ్చ తపతాం వరః ।
దుర్వాసాశ్చ మునిశ్రేష్ఠః జాబాలిశ్చ మహాతపాః ॥ ॥85-121॥
- ఏతే ఋషివరాః సర్వే త్వత్ప్రతీక్షాస్తపోధనాః ।
ఏభిః సహ మహారాజ తీర్థాన్యేతాన్యనువ్రజ ॥ ॥85-122॥
- ఏష తే లోమశో నామ మహర్షిరమితద్యుతిః ।
సమేష్యతి మహారాజ తేన సార్థమనువ్రజ ॥ ॥85-123॥
- మయాపి సహ ధర్మజ్ఞ తీర్థాన్యేతాన్యనుక్రమాత్ ।
ప్రాస్యసే మహతీం కీర్తిం యథా రాజా మహాభిషః ॥ ॥85-124॥
- యథా యయాతిర్ధర్మాత్మా యథా రాజా పురూరవాః ।
తథా త్వం కురుశార్దుల స్వేన ధర్మేణ శోభసే ॥ ॥85-125॥
- యథా భగీరథో రాజా యథా రామశ్చ విశ్రుతః ।
తథా త్వం సర్వరాజభ్యః భ్రాజసే రశ్మివానివ ॥ ॥85-126॥
- యథా మనుర్యథేక్ష్యాకుః యథా పూరుర్మహాయశాః ।
యథా వైన్యో మహారాజ తథా త్వమపి విశ్రుతః ॥ ॥85-127॥
- యథా చ వృత్రహో సపత్నాన్ నిర్దహన్ పురా ।
త్రైలోక్యం పాలయామాస దేవరాడ్ విగతజ్వరః ॥ ॥85-128॥

తథా శత్రుక్షయం కృత్వా త్వం ప్రజాః పాలయిష్యసి ।

స్వధర్మవిజితాముర్ధ్వం ప్రాప్య రాజీవలోచన ॥ 85-129॥

ఖ్యాతిం యాస్యసి ధర్మేణ కార్తవీర్యార్జునో యథా । 85-130॥

వైశంపాయన ఉవాచ

ఏవమాశ్వాస్య రాజానం నారదో భగవాన్యషిః ।

అనుజ్ఞాప్య మహారాజ తత్రైవాంతరధీయత ॥ 85-131॥

యుధిష్ఠిరోఽపి ధర్మాత్మా తమేవార్థం విచింతయన్ ।

తీర్థయాత్రాశ్రితం పుణ్యమ్ ఋషీణాం ప్రత్యవేదయత్ ॥ 85-132॥

ఇతి శ్రీమన్మహాభారతే వనపర్వాంతర్గత తీర్థయాత్రాపర్వణి
పులస్త్యతీర్థయాత్రాయాం నారదవాక్యే పంచాశీతితమోఽధ్యాయః ॥85॥